

Hulp voor de Zwarte Stern

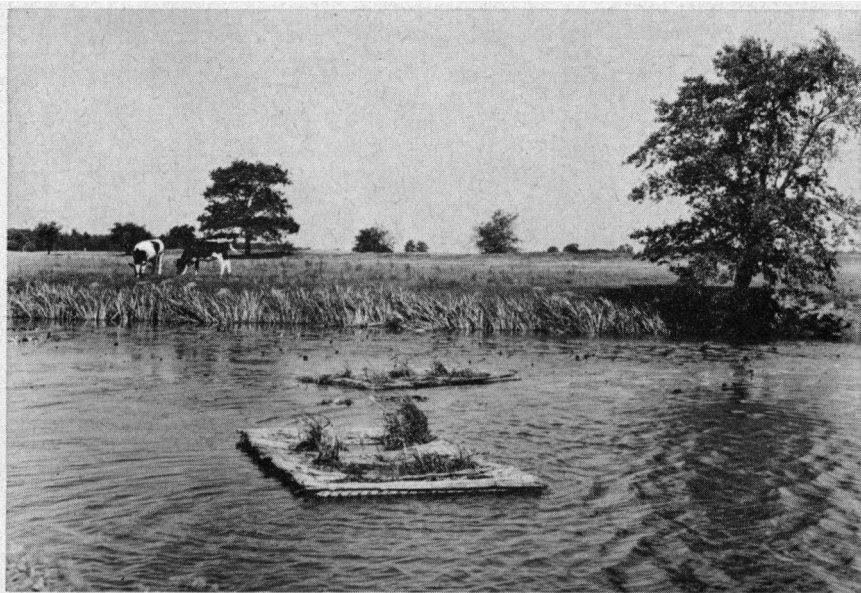
Door F. Haverschmidt

Foto's van de schrijver

De Zwarte Stern is een van de vele zorgenkinderen van de Nederlandse vogelbeschermers. Reeds sedert vele jaren wordt er geklaagd over sterke achteruitgang. De oorzaken daarvan zijn wel bekend. Vóór de oorlog waren het vooral de ontginningen en de ruilverkavelingen en deze laatste gaan ook thans nog steeds door. Daarna kwamen er weer twee nieuwe gevaren bij: de waterverontreiniging en de recreatie waarvan vooral de sterk toegenomen watersport een grote bedreiging vormt. Met ontsteltenis lezen wij bijvoorbeeld dat in het plassengebied bij Nieuwkoop in één weekeinde soms hele kolonies verdwijnen (Nieuwkoopnummer *Aythya* 1968 : 18). Een lichtpunt is dat vele broedgebieden en potentiële broedplaatsen in handen zijn van de Staat en particuliere natuurbeschermingsorganisaties.

Volgens de 'Avifauna van Nederland' (1970) is de Zwarte Stern nog een vrij talrijke broedvogel, dat wil zeggen met 2500 - 10.000 broedparen. Ik vrees echter dat het werkelijke aantal dichter bij 2500 dan bij 10.000 zal liggen. Hopelijk zal de landelijke broedvogeltelling door de SOVON, die dit jaar is gestart, ons meer daaromtrent leren. Het is in ieder geval van het hoogste belang dat de ontwikkeling van de bestaande broedkolonies en vooral die in de natuurreservaten met de grootst mogelijke oplettendheid wordt gevolgd en dat maatregelen worden genomen de broedplaatsen niet alleen te behouden maar ook uit te breiden.

De ervaring heeft geleerd dat dit zeer goed mogelijk is omdat Zwarte Sterns graag gebruik maken van kunstmatige eilandjes en vlotjes om daarop te nestelen. Reeds in 1961 schreef Timmerman (Levende Natuur

Nestvlotjes voor Zwarte Sterns

64, 1961: 234-237) dat rietmatjes in het water, bedekt met plantenmateriaal en 'daak' (aanspoelsel van riet en biezen) spoedig als broedplaats geaccepteerd worden. Ook op andere plaatsen werd met succes op deze manier gewerkt. Of dit echter op grote schaal, op vele plaatsen en ook regelmatig geschiedt, is mij niet bekend, al laat de noodzaak hiertoe zich meer en meer voelen.

Sinds 1972 neemt de Vereniging voor Vogelbescherming 'De Vechtstreek' te Ommen op bescheiden schaal hiermede proefnemingen, vooral omdat sinds 1971 een van de weinige broedplaatsen in deze omgeving (nog wel in een Staatsnatuurreservaat!), vermoedelijk wel door waterverontreiniging, waardoor de krabbescheer afstierf, verlaten bleef. De keuze viel op een dode Vechtarm waar de omstandigheden buitengewoon gunstig zijn. Het terrein is niet toegankelijk en wordt goed bewaakt. Gedurende het broedseizoen vertoonden zich geregeld Zwarte Sterns die er echter niet broedden omdat de Vechtarm open water is en aan de oevers alleen omgeven is door een smalle strook biezen en dus geen geschikte broedplaats voor Zwarte Sterns is. Toch zag ik laat in het broedseizoen 1971 hier een nest met 1 ei aan de waterkant waarvan vermoedelijk niets terechtgekomen is. In 1972 werd een vlotje geplaatst dat onmiddellijk werd bezet en waar op 13 juni een nest met 3 eieren lag. Deze zijn uitgekomen en vliegende jongen werden later gezien. In 1973 werden hier nog twee grotere vloten aan toegevoegd. Aanvankelijk leek het alsof het dit jaar niets zou worden, maar op 14 juni zat op een der vlotjes een vogel te broeden, die op 18 juni 3 eieren had. Op het tweede vlotje was

In de Ronde Put, België zijn in 1974 niet minder dan 43 rietmatten uitgelegd . . . , want ze moeten er beschikbaar zijn wanneer de vogels eind april of in de eerste dagen van mei uit hun winterkwartieren terugkeren. In het graafschap Kent, Engeland wordt dit seizoen een soortgelijke 'Operatie Zwarte Stern' gestart.

Foto: J. Cuypers

Nest van Zwarte Stern op een der vlotjes

op 22 juni een nest met 3 eieren. Het vlotje van 1972 was door sterke plantengroei in een bosje veranderd, maar na verwijdering van de planten vestigde zich hier een 3e paar dat op 9 juli 3 eieren had. Bovendien werden later nog minstens 2 nesten met eieren aan de waterkant waargenomen, waarvan wederom niets is terechtgekomen.

Van de 3 nesten op de vlotjes zijn de eieren uitgekomen en werden later vliegende jongen gezien. Het valt wel op dat de vogels zich hier zo bijzonder laat in het seizoen vestigden en misschien waren het dus vogels wier broedpogingen elders waren mislukt. Wat mij eigenlijk het meest verbaast is echter dat de vogels op kleine eilandjes in volkomen open water, vrijwel zonder enige plantengroei, nestelen, hoewel later in de zomer een spaarzame begroeiing van waterlelies optreedt.

Om te voorkomen dat ieder jaar nieuwe eilandjes moeten worden gemaakt zijn de vlotjes gemaakt van duurzaam materiaal en blijven dus het gehele jaar ter plaatse. Ze bestaan uit een rechthoek van 'plastic' (polyvinyl) buizen die als drijvers fungeren met als onderlaag een nylon net bedekt met oud riet. Een nog niet geheel opgelost probleem is dat eilandjes in de loop van de zomer steeds meer begroeid raken en dus ieder voorjaar opnieuw moeten worden schoongemaakt. Het ligt in de bedoeling ook in het broedseizoen 1974 het aantal vlotjes uit te breiden. Ik hoop dat het succes dat hier werd bereikt ook voor andere vogelwachten en beheerders van natuurreservaten een aansporing moge zijn om op daartoe geschikte plaatsen nestvlotjes aan te brengen.

● Mr. F. Haverschmidt, Wolfskuilstraat 18, Ommen

LITTERATUUR:

Boot Jr. L. (1968): Zwarte sterns op vlotjes. Het Vogeljaar 16, pag. 489.

Cuyppers J. (1973): De Ronde Put. Bulletin 1972 van De Belgische Natuur- en Vogelreservaten, pag. 61 - 63. Zie ook 'Vanellus' 27, februari 1974, pag. 24 - 27.

Held, Jon den (1968): Een vogelinventarisatie van het plassengebied onder Nieuwkoop en Noorden. Aythya, no. 6 (Nieuwkoopnummer), pag. 18.

Redactie (1957): Kunstmatig eiland voor visdiefjes. Het Vogeljaar 5, pag. 73.

Timmerman, A. (1961): Hulp aan Zwarte Sterns (*Chlidonias n. niger*). De Levende Natuur 64: 234 - 237.

Thönen W. (1970): Flöße als künstliche Niststätten für Flussseeschwalben. Jahresheft 1970 des Deutschen Bundes für Vogelschutz e.V.